

Pripovjedni opus Dinka Šimunovića u kontekstu autobiografskih zapisa

Bilandžić, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:574119>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Maja Bilandžić

**PRIPOVJEDNI OPUS DINKA
ŠIMUNOVIĆA U KONTEKSTU
AUTOBIOGRAFSKIH ZAPISA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

MAJA BILANDŽIĆ

**PRIPOVJEDNI OPUS DINKA
ŠIMUNOVIĆA U KONTEKSTU
AUTOBIOGRAFSKIH ZAPISA**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Dubravka Zima

Zagreb, 2024.

Sažetak

U radu će se istražiti pripovjedni opus Dinka Šimunovića s obzirom na književni prostor i potencijalne autobiografske elemente artikulirane u pripovijetkama. S obzirom da je recepcija Šimunovićeve književnoga djela uglavnom okrenuta ženskim likovima i obilježjima patrijarhata, rad želi osvijetliti i druge aspekte autorova opusa.

Ključne riječi: Šimunović, autobiografski elementi, Mladi dani, Tragikomična autobiografija

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Biografija i književni opus	2
3. Autobiografska proza „Mladi dani“	6
3.1. Autor koji se skriva u protagonistu	6
3.2. Potraga za identitetom.....	7
3.3. Opisi krajolika i seoskog života	7
3.4. Obiteljski i društveni odnosi i kontekst.....	8
3.5. Želja za obrazovanjem	9
3.6. Običaji, vjerovanja i religija.....	10
4. Tragikomična autobiografija	11
5. Autobiografski elementi u analiziranim djelima	13
6. Zaključak	16
7. Popis literature	17

1. Uvod

Jedan od najistaknutijih književnika iz razdoblja modernizma, odnosno razdoblja s prijelaza iz 19. u 20. stoljeće je definitivno Dinko Šimunović. Svojim djelovanjem i stvaralaštvom obogatio je hrvatsku književnost. Rođen je 1873. godine u Kninu, ali je najveći dio svog djetinjstva proveo u malim selima dalmatinskog zaleđa. Odrastao je u siromašnoj obitelji te je bio suočen s brojnim izazovima koje je život na selu donosio. Upravo takvo odrastanje pomoglo mu je u pisanju te je na temelju toga objavio i djela koja sadrže autobiografske elemente.

Njegov bogati opus sadrži većinom novele, ali mogu se naći i poneke kraće lirske proze. Proslavio se svojim djelima, najviše novelama i pripovijetkama. Od djela izdvajamo dvije autobiografske proze (Mladi dani i Mladost), romane (Tuđinac i Porodica Vinčić) te tri pripovjedne zbirke (Mrkodol u kojoj su sabrane pripovijetke Mrkodol, Alkar, Muljika, Duga, Rudica; Đerdan i Sa Krka i sa Cetine). Šimunović je nastojao u svojim djelima razviti svoj samostalni stil koji je karakterističan i za modernizam i za realizam. Za Šimunovićevu je pisanje karakteristično slikovito opisivanje pejzaža. Šimunovićevim djelima glavna inspiracija bili su seoski krajevi Dalmatinske zagore i Cetinske krajine.

Njegova djela često reflektiraju nostalgiju za djetinjstvom, ali i kritički osvrt na društvene nepravde i tradicionalne norme koje su vladale u tadašnjem društvu. To se najviše ističe u djelu Mladi dani koje nam pruža intimni pogled na život i odrastanje dječaka u seoskoj sredini. U djelu Šimunović jasno kritizira društvene norme tadašnjeg vremena u kojima se i sam nalazio. Neimenovani dječak glavni je lik djela, a predstavlja samog autora i njegov život od najranije dobi. Djelo je prožeto subjektivnim opisima

osjećaja, prirode, interakcije između obitelji i društva, preživljavanja u siromaštvu, borbe za školovanje i općenito seoskoga života. Kad se to sve spoji nastaje autentična slika autorovoga života..

Tragikomična autobiografija daje nam uvid u drugu stranu Šimunovićevega života te prisjećanja na njegovu mladost. U ovom djelu Šimunović se zrelo vraća u svoje djetinjstvo u koje se želi vratiti jer je sada „upoznao“ i drugi život i okusio je tvrdoću siromaštva i borbe za preživljavanjem.

Cilj je ovoga rada istražiti i analizirati autobiografske elemente u djelu Mladi dani kroz analizu likova, opisa krajolika, društvenih kritika te obiteljskih i društvenih odnosa. Na taj način nastojat ćemo razumjeti kako Šimunović iz autobiografije, dodavanjem mašte i koristeći vlastita iskustva i doživljava, stvara djelo koje postaje univerzalno. U radu ćemo analizirati i Šimunovićevu autobiografiju Tragikomična autobiografija u kojoj ćemo nastojati otkriti elemente iz njegova života u mladenačkim godinama te usporediti njegov život u djetinjstvu i život u mladosti.

2. Biografija i književni opus

Šimunović Dinko istaknuti je hrvatski književnik i pripovjedač koji je svoju slavu stekao u razdoblju moderne, a za dostupne podatke o njegovu životu i djelovanju zaslužan je njegov biograf Vice Zaninović. Dinko je rođen u gradu Kninu 1. rujna 1873. godine. u obitelji Stipana Šimunovića i Mande Anić. Svoje djetinjstvo proveo je u selima Dalmatinske zagore, Koljanima, Kijevu te Vrlici. Otac mu je bio je učitelj, pa se tako i sam, po uzoru na oca, želio iskušati u toj profesiji. Učiteljsku školu uspješno je završio u Arbanasima kod Zadra 1892. godine. Odmah je po završetku škole iskušao

sreću u učiteljskoj profesiji u Hrvacama gdje je ostao sve do 1900. godine. Potom odlazi u Dicmo gdje je obnašao dužnost učitelja od 1901. do 1909. godine. Do svoga umirovljenja 1927. godine radio je u umjetničko-obrtničkoj školi u Splitu. Paralelno uz svoj posao, Šimunović se zanima i za književnost, a od velike pomoći u stvaranju su mu bila mjesta u kojima je odrastao i u kojima je radio. „U doživljajima iz tog kruga Šimunović je nalazio građu za svoje stvaralaštvo, za veći dio svojih književnih radova; njegova tematika potjecala je mahom sa svježih izvora ranih uspomena i dojmova” (Zaninović, 1965; 12). Dinko je od malena bio jako privržen svome kraju i svijetu u kojemu je odrastao, što će se kasnije i očitovati u njegovim knjigama.

U ljubavnom životu nije imao prevelike sreće. Godine 1895. oženio se učiteljicom Vjekoslavom Guarazzi, no ona je vrlo brzo preminula od tuberkuloze (Detoni Dujmić, 1991; 8). Nakon toga Šimunović odlazi u vojsku, a nakon vojske predaje se svome pedagoškom radu. Iz tog razdoblja nastaju njegovi prvi zapisi – „Prvi književni zapis objavio je u kalendaru Bog i Hrvati 1903. pod naslovom Mjesec dana na vojničkim vježbama; to su zapravo „sitni prizori iz vojničkog života“ nadahnuti Zapisima iz mrtvog doma F. M. Dostojevskog“ (Detoni Dujmić, 1991; 8). Još se jednom okušao u ljubavi kada je upoznao Jozicu Rusić, koju je nedugo nakon upoznavanja i oženio i s kojom je imao četvero djece. Odselio se u Zagreb radi školovanja svoje djece te tamo i umire 03. 08. 1933. godine.

U vrijeme kad se Šimunović javlja sa svojim prvim beletrističkim radovima, u početku 20. stoljeća, u hrvatskoj se književnosti vodila borba između takozvanih tradicionalista i modernista (Zaninović, 1965; 7). Međutim, Šimunović se nije previše time „zamarao“ jer je njegov rad prvenstveno bio usmjeren prema mirnom, seoskom životu koji je bio udaljen od tmurnih urbanih sredina. Kao inspiracija, od velike pomoći su mu bila brojna

djela ruskih realista poput Dostojevskog, Puškina, Tolstoja, Turgenjeva i ostalih. Osim modernističkih odlika, u Šimunovićevim djelima nalaze se i karakteristike realizma iz čega se može zaključiti da je nastojao stvoriti svoj samostalni stil pisanja. Šimunović je u svoja djela unio živost i drugačiji svijet u odnosu na ostale. Prikazivao je primitivce i djecu prirode, opisivao je tešku stvarnost Dalmatinske zagore, a njegova djela temeljila su se na realističnom prikazu te su bila ispunjena autorovim prisustvom i subjektivnim osjećajima. Kao jezgru stvaranja koristio je svoj narod i njegovu kulturu: “Iznoseći shvaćanja, osjećanja i običaje ljudi koji žive na starim patrijarhalnim ognjištima, služio se u svom radu elementima domaćeg folklora i izražavao se jednostavnošću i jezgrovitošću narodnog pripovjedača” (Zaninović, 1965; 9-10).

Šimunovićevo stvaranje može se podijeliti na tri perioda. Prvi period započeo je objavljivanjem već spomenutog zapisa Mjesec dana na vojničkim vježbama. Godina 1905. važna je za Šimunovića jer tada objavljuje svoju prvu novelu pod naslovom Mrkodol, koja će kasnije biti uvrštena u zbirku. Novelu je štampao i objavio u časopisu Lovor Milutin Cihlar Nehajev, koji je ujedno i bio urednik toga časopisa. Mrkodol je privukao brojne čitatelje, a u djelu Šimunović opisuje život jednoga naroda bez ikakvih ideala. To je ujedno privuklo i brojne kritičare toga razdoblja koji su pozitivno reagirali na samu novelu.

Drugi period Šimunovićeva stvaranja započinje pisanjem Muljike. S tim djelom započeo je zbog veoma zadovoljavajućega odjeka prve novele koja mu je dala „vjetar u leđa“ da nastavi istim putem. Iako je to bila „najlirskija Šimunovićeva novela, mozaična balada u kojoj tematizira sukob preosjetljive jedinke sa surovom sredinom“ nije doživjela odjek kao i Mrkodol, ali je svejedno objavljena u zagrebačkom časopisu Savremenik čiji je urednik bio Branko Vodnik (Detoni Dujmić, 1991; 11). Njemu se

Muljika izuzetno svidjela, pa je posjetio Šimunovića koji je već bio započeo s pisanjem novoga djela. Imao je čast pročitati početak djela čiji je naziv bio Duga. Glavni motiv djela bila je simbolika duge iz narodnog vjerovanja (Detoni Dujmić, 1991; 12). Na koncu je Duga objavljena u Savremeniku 1907. godine. Tada Šimonović postaje članom Društva hrvatskih književnika. Nedugo nakon toga započinje pisanje nove novele Alkar – najveće i najljepše Šimunovićeve novele. I ona je također objavljena u časopisu Suvremenik godinu dana poslije Duge, 1908. godine. Nakon što je izdao veći broj novela, Šimunović se odlučuje da ih uvrsti u pripovjedačku zbirku. To se dogodilo 1909. godine kada je Društvo hrvatskih književnika objavilo zbirku pod nazivom Mrkodol. Nakon svih uspjeha u izdavanju novela, odlučio je svoje stvaralaštvo usmjeriti prema pisanju romana. Prvi roman koji je napisao bio je Tuđinac za koji je „iste 1911. godine, Vodnikovim nastojanjem, dobio nagradu Veber-Tkalčević“ (Detoni Dujmić, 1991; 13). Šimunović dovršava i Đerdan (priču o djevojci koja krši norme tradicionalnog podređenog položaja žene), Ljubav (čehovljevsku novelu o dvojenju između moralnih obveza prema obitelji i strasti prema drugoj ženi) te Krčmu (snažan prizor probdjevene noći s tragičnim Jozom Vilovićem) (Detoni Dujmić, 1991; 16).

Nakon kratke stanke u pisanju, Šimunović prelazi na lirsku prozu čime započinje treći period svoga stvaranja. Prva u nizu bila je Ljubavne pjesme u prozi, objavljene u Savremeniku 1914. godine. To vrijeme obilježeno je ratom pa je i za samog Šimunovića to bilo razdoblje stagniranja u književnom poslu. Naime, po povratku u Split započeo je sa dovršavanjem romana Jezgra kojega preimenuje u Beskućnici. U posljednjim ratnim godinama intenzivno se posvetio radu na autobiografskim prozama Mladi dani (objavljena 1919. godine) i Mladosti (objavljena 1921. godine). Uz autobiografske proze, radio je na romanu pod imenom Porodica Vinčić – „obiteljska kronika o

propadanju plemićke loze“ (Detoni Dujmić, 1991, 17). Taj je roman objavljen 1923. godine u Beogradu. Godine 1930. objavljene su mu zbirke Sa Krke i sa Cetine, 1936. Posmrtno novele, a 1946. zbirka Ispod Drine.

3. Autobiografska proza „Mladi dani“

Mladi dani modernističko su djelo u kojemu Šimunović slijedi obrise tradicionalne i odgojno-obrazovne proze (Detoni Dujmić, 1991; 108). U fokusu je pojedinac koji subjektivno progovara o svojim uspomena i sjećanjima iz razdoblja djetinjstva u krajevima u kojima je odrastao i sazrijevao te ujedno daje razne opise krajeva i ljudi iz tih krajeva koristeći se raznovrsnim karakterizacijama poput fizičke, psihološke, moralne, društvene i ostale. Knjiga je prožeta autobiografskim elementima u kojoj su pomiješane ljepote Dalmatinske zagore s teškim životnim uvjetima obitelji.

3.1. Autor koji se skriva u protagonistu

Glavni lik romana je dječak koji odrasta u Dalmatinskoj zagori, što je očigledno podudarno sa Šimunovićevim iskustvom. Kroz lik dječaka Šimunović opisuje vlastita iskustva i osjećaje iz razdoblja ranog djetinjstva pa sve do mladosti stvarajući tako intiman i realističan prikaz svog odrastanja. Prati se njegovo sazrijevanje u tradicionalnoj seoskoj sredini te njegova borba s osobnim i društvenim izazovima tijekom odrastanja. Protagonist je neimenovan što je jasna autobiografska veza s autorom te čitatelji doživljavaju svijet onako kako ga Šimunović predstavlja i vidi. Kao što je poznato, Šimunovićev otac bio je mjesni učitelj, što se navodi u početku teksta – „Kroz mirni jutarnji uzduh začujem, kako moj otac već stade poučavati djecu“

(Šimunović, 2014; 207). Otkriva i da je bio sin jedinac – „Ni tada, ni kasnije ne imadoh brata ni sestre...“ (Šimunović, 2014; 208).

3.2. Potraga za identitetom

Protagonistova potraga za identitetom započinje nakon što slučajno saznaje da on zapravo nije pravi Koljanin. Tu kreće potraga za pronalaskom „pravoga sebe“. U tom mukotrpnom traganju gubi se prvotna povezanost sa tim mjestom – „No ipak se moja ljubav prema Koljanima gubila i od same pomisli, da to nije moje rodno mjesto i da je naše pleme i naša svojbina u drugom kraju“ (Šimunović, 2014; 231). Protagonistov je doživljaj identiteta doživio rascjep onoga trenutka kada je saznao kako nije rođen u Koljanima, već u Kninu (Smolčić, 2019; 86). To je vidljivo u primjeru „Kadikad oćutjeh, da smo i mi, baš poput Talijana, bili tuđinci u Koljanima“ (Šimunović, 2014; 243). U toj intimnoj krizi koju prolazi protagonist javljaju mu se čudni osjećaji za koje prije nije znao. Smatrao je da u njemu postoji neka vrsta podvojenosti „A onda kao da sam se počeo rascjepljivati udvoje: jedno stvorenje hoda, jede, govori, a drugo misli, mene sama promatra, no ipak je isto što i ja“ (Šimunović 2014; 243).

3.3. Opisi krajolika i seoskog života

Poznato je da je Šimunović bio jako privržen svome rodnome kraju što se vidi i u njegovim detaljnim i živopisnim opisima pejzaža i općenito života u njegovu kraju. U Mladim danima takav opis je jako izražen, a opis Dalmatinske krajine bazira se na njegovim vlastitim iskustvima, na primjer: „Ni tanke modrikaste pare, što se dizale s rosnih livada i njiva, nijesu mogle sakriti blistanja rijeke, pa me obuze silna radost“

(Šimunović, 1919; 8). Primjer iz djela: „Klasje na dugim i širokim njivama postade zlatno; poput vatre rumenile se višnje, a ostalo je voće počelo žutjeti. Vrijeme je, kad i šljive modre, ali se obaviše peludom, sličnim prašku od srebra. Bezbrojno žuto cvijeće na livadama, plameno klasje njiva i u bašči veliki, žuti suncokreti, povećavali sjaj: vruće, rascvjetane zemlje. No ipak najljepše blistaše Cetina, mameći hladom i šumeći kroz okove mrkoga, starog mosta.“ u kojemu možemo vidjeti detaljne i precizne opise prirode, u ovom slučaju to su rijeka Cetina i dolazak novog godišnjeg doba – jeseni, odražavaju autorovu duboku povezanost sa tim prostorom i njegovim razumijevanjem.

U opisivanju seoskog života pripovjedač govori: „Tada je u nas bila, i zimi i ljeti, kuća puna svega: seljani donosili suhoga mesa, brašna, sira, masti, drva i stotinu drugih stvari, te im više puta i ne nalazili mjesta“ (Šimunović, 1919; 12). U navedenom primjeru pripovjedač nastoji objasniti međusobnu povezanost stanovnika tih mjesta. A isto tako spominje da su se, s obzirom na kraj u kojemu žive, bavili stočarstvom koje im je bilo među primarnim zanimanjima.

3.4. Obiteljski i društveni odnosi i kontekst

U djelu Šimunović detaljno prikazuje obiteljske odnose u tradicionalnoj dalmatinskoj obitelji. Najčešće je prikazan odnos između dječaka i roditelja, osobito odnos s ocem iz kojeg je vidljivo da se temelji na strahopoštovanju: „Onda zaželim, da se dopadnem i ocu, ali ne smjedoh s onakim uresom k njemu, te odlučim pokazati mu svoje druge vrline“, ali i na emocionalnoj distanci „No otac se ne začudi, niti me poljubi: - i ne pogledavši slomljeno pero, žestokim kretom ruke, otpravi me iz sobe“ (Šimunović, 2014; 210). Takav odnos odražavao je socijalne vrijednosti vremena u kojemu je Šimunović odrastao kao i iskustvo koje je u stvarnosti doživljavao. Težina poljoprivrednog života i siromaštvo su također elementi koji su prisutni u autorovom

stvarnom životu i reflektirani su u djelu - „Još prije mjeseca kolovoza, počеше glavne radnje na livadama, njivama i po gumnima, a tada i seoska djeca prestadoše dolaziti u školu“ (Šimunović, 1919; 68). U financijskom smislu, Šimunovići su jako loše stajali, što se vidi iz sljedećeg citata: „Ne htjedoh je pitati, zašto plače, jer sam najednom pojmio, da smo nekakvi siromaci bez kuće i kućišta; da živimo na tuđem i da svaki dan možemo otići“ (Šimunović, 1919; 32).

Šimunović je nastojao ukazati i na klasne razlike koje su u tom dobu bile vrlo izražene. Ljude iz urbane sredine Šimunović je nazivao „lacmanima“ što je iz njegove perspektive bilo pogrdno jer ih nije ni sam poštivao. Sebe je smatrao nižom klasom od njih, pa tako nisu bile uspostavljene nikakve komunikacijske veze. Svatko se držao svoje klase kojoj je pripadao. „Dakle i mene su brojili među lacmane, koje sam iz sve duše mrzio! Gospodska djeca su se tuđila od mene te i u onim rijetkim prigodama, kad bismo se zajedno našli, govorahu jedino talijanski, a teško bih ih razumio i onda, kad bi mi što hrvatski rekli“ (Šimunović, 2014; 219). To je indirektna kritika koja je bila upućena tadašnjem društvu zbog stanja u kakvom se nalazilo.

3.5. Želja za obrazovanjem

Jedan od vodećih motiva u djelu je i pripovjedačeva želja za obrazovanjem. U djelu je detaljno prikazano svakodnevno suočavanje djece iz siromašnih obitelji s preprekama pri ostvarenju želje za obrazovanjem. Među najznačajnijim faktorima ističe se nedostatak financijskih sredstava koji je bio vodeći i najveći problem toga vremena. Uz to probleme je stvarala i velika udaljenost škola, ali i to što se u tadašnje vrijeme nije nužno podržavalo formalno obrazovanje kad su u pitanju bile seoske obitelji. To je

bitno istaknuti jer je i sam Šimunović prolazio kroz slične izazove na svom trnovitom putu do obrazovanja. Kada se pojam školovanja doveo u pitanje često su, prema Šimunovićevim pričama, izbijale svađe ili bi bila neugodna tišina. Šimunović je i sam bio svjestan da njegovi roditelji nisu imali novaca kako bi mu priuštili nesmetano školovanje. Sam je to naveo u sljedećem primjeru: „Otuda, svaki bogovetni dan, živo se govorilo o mome školovanju, i otac pregne da nešto učini. (...) No sve te maštarije rasplinuše se u ništa, jer u mojih roditelja nije bilo novaca, da me ikamo pošalju“ (Šimunović, 2014; 244).

3.6. Običaji, vjerovanja i religija

Vjera u protagonistovom djetinjstvu nije imala preveliku važnost. To se može pripisati i njegovu, tada još nezrelom, znanju jer je bio dijete. Navodi kako „Čitava krajina bijaše pravoslavna, izuzev katoličko selašće, tamo preko rijeke, zvano Dumnjanci“ (Šimunović, 2014; 210). Iako su pravoslavci dominirali, Šimunovićeva obitelj bila je katoličke vjere. Najveći problem, ističe Šimunović, bio je zapravo nedostatak katoličkih crkava u selu, a crkve koje su se nalazile u gradu bile su im predaleko da bi ih mogli redovno posjećivati.

S obzirom da je porijeklom iz Cetinske krajine, Šimunović neizostavno u svojim djelima spominje grad Sinj i njegove vrijednosti. Sinj je poznat po svetištu Gospe Sinjske te po viteškoj igri pod nazivom alka. S obzirom da je Šimunović, zajedno sa obitelji, znao obitavati u spomenutom gradu, tako je i u djelu spomenuo nekoliko podataka o njemu. Ispričana je priča u kojoj je protagonist bio zavjetovan Gospi Sinjskoj jer je u to vrijeme krajinu poharala bolest. Hodočašće u Sinj stoljetna je

tradicija, pa je tako i protagonist tu tradiciju morao ispuniti. Pripovijeda o svojim doživljajima kojih se prisjeća u trenutku mise i procesije u Sinju – „A istom u procesiji, kad se je postostručilo ono mnoštvo i kad kroz glavna vrata iznesoše zlatom i cvijećem ovjenčanu sliku,...“ (Šimunović, 2014; 240.)

Šimunović govori i o održavanju običaja i tradicije „na životu“. U vrijeme njegova odrastanja vrlo je važno bilo čuvati svoje običaje i proslave. Iz vlastitog iskustva prepričava priču o proslavi Miholjdana – zaštitnika sela. „Tako je trajalo sve do Miholjdana, kada seljani proslaviše svoga moćnoga zaštitnika: vapili preko mise, išli u procesiji, klepetali u zvona, pače su i iz mačkula pucali. Bijaše to jedini „dernek“ u selu...“ (Šimunović, 2014; 263).

U tomu vremenu postojala su razna narodna vjerovanja, odnosno praznovjerja. Vjerovalo se u sve i svašta što se prenosilo usmenom tradicijom. Takve su priče kružile svugdje, a najčešće su ih pričale bake ispred ognjišta kako bi njihova djeca ili unučad dalje širila usmenu tradiciju. Šimunović se prisjeća jedne priče koju mu je majka ispričala, a tema je bila duga. Tada se vjerovalo da duga mijenja spol, odnosno ako netko prođe ispod duge promijeni spol. U doba odrastanja njegove majke jako je bila izražena odgojna razlika između muške i ženske djece. To se protezalo sve do Šimunovićeve razdoblja, iako u malo blažem obliku, a pripovjedno je rekreirano u Šimunovićevoj pripovijetki Duga.

4. Tragikomična autobiografija

Tragikomična autobiografija Šimunovićeve je autobiografija u kojoj iščitavamo refleksije temeljene na modernističkim svjetonazorima socijalnog bunta i ironičnog

odnosa prema civilizaciji i industrijskim i ekonomskim napredcima modernog svijeta (Grakalić Plenković, 2020; 173).

Šimunović priču započinje unutarnjom borbom zbog identiteta. Naime, kao što je spomenuto, Šimunović je odrastao u Koljanima, ali je rođen u Kninu. Zbog tog saznanja počinje njegova borba za pronalazak identiteta u kojemu će se on više neće osjećati kao stranac. Uz to spaja i obiteljske elemente u kojemu spominje svoga oca kao i to da je bio jedinač: „...a ja kao sin intelektualnog proleterca, naslijedio sam jedino skitnju iz jedne krajine u drugu. Tako eto, nisam imao ni rodno mjesto ni rodne kuće, jedinač sam bez braće i sestara“ (Šimunović, 2014; 345). U nostalgичnom registru spominje krajeve u kojima je odrastao i čezne za razdobljem djetinjstva.

Uspoređuje vrijeme djetinjstva – „A moja duša i sada čezne za krajevima, što sam ih u djetinjstvu vidio i gdje novca nije trebalo: za onim vremenima, kad se je i porez namirivao žitom i bez kupovine, sve potrebno življenju davala zemlja.“ – s vremenom u kojemu se trenutno nalazi – „Eto, i mene je današnje vrijeme otrovalo tako, da ja ni ovu autobiografiju ne bih napisao da mi uredništvo Vijenca nije obećalo posebni honorar“ (Šimunović, 2014; 345-346). Iako u djetinjstvu nije bio iz imućne obitelji, nego je njegova obitelj bila siromašna, ipak je u usporedbi s vremenom u kojemu se sad nalazi životni standard bio bolji. U razgovoru sa ženom iskazuje se loše financijsko stanje obitelji: „Ta prošli mjesec, za samu hranu, ostali smo dužni 600 dinara, a ovaj ćemo mjesec još toliko. Tvoja plaća jedva nas kruhom hrani“ (Šimunović, 2014; 348).

U ovoj autobiografiji Šimunović opisuje pejzaž ponešto drugačije. Šimunovićeva su djela prepoznatljiva po idiličnom i detaljnom opisu prirode i pejzaža u kojemu je sve prožeto mirom i ljepotom. U ovom slučaju opisuje život u gradu na koji nije naviknut, a

po opisu grada očituje se Šimunovićeva anksioznost zbog življenja u urbanoj sredini: „Po uglovima smeće i gnjiloća, s kojih se dižu rojevi muha, a sve to prži gorko sunce kao da se boji, neće li koja zelena travka niknuti u ovome paklu“ (Šimunović, 2014; 351).

5. Autobiografski elementi u analiziranim djelima

Kao glavnu razliku između ovih dvaju djela uzimamo to što je u Mladim danima Šimunović opisivao svoje djetinjstvo te se služi sjećanjima kako bi ostvario knjigu. U Tragikomičnoj autobiografiji, Šimunović se direktno javlja i priča o svom trenutnom stanju u kojemu živi i funkcionira u zrelim godinama. Opis prostora u Mladim danima prožet je idilom i savršenstvom, pa ga Šimunović češće koristi jer je to njegova „oaza mira“. U autobiografiji Šimunović živi u urbanoj sredini u kojoj se pokušava naviknuti živjeti. Zbog toga su opisi takve sredine tmurni, surovi i hladni.

Njegova životna priča kao djeteta obitelji koja je u financijskoj krizi ispričana je u Mladim danima. Tu na temelju svojih iskustava priča kako je bilo teško živjeti u jednoj takvoj sredini sa takvim poteškoćama. Dok je kao pripovjedač u autobiografiji u istoj takvoj situaciji, samo što sad više nije dijete koje čeka da roditelji rješavaju probleme, nego je oženjen čovjek koji ima djecu i mukotrpno radi kako bi uspio prehraniti svoju obitelj.

Razlika je i u mjestu stanovanja. Naime, svoje djetinjstvo Šimunović je provodio po dalmatinskim selima koja je obožavao, a kada se osamostalio svoju novu životnu priču pronalazi u gradovima koja u njegovim pričama nemaju uspjeha. Takvi opisi pružaju kontrast te odražavaju ekonomske i kulturne aspekte tih mjesta. Ruralnu sredinu

predstavlja kao mjesto u kojemu je priroda savršena, a stanovnici su povezani u jednu veliku zajednicu. Urbana sredina prožeta je dinamičnošću i užurbanošću te su u njoj izraženije društvene razlike.

Odnos s vršnjacima je kompleksan i složen. U takvom se odnosu reflektiraju osobne nesigurnosti i dinamika odrastanja u seoskim sredinama. Prijateljstva koja razvija tijekom djetinjstva imat će ključnu ulogu u njegovom emocionalnom i socijalizacijskom sazrijevanju. Susreti s vršnjacima bili su u različitim kontekstima, u školi i izvan nastave, odnosno u svakodnevnim aktivnostima. Kao djeca, bili su veoma živahni, pa su često radili nepodopštine. Među Šimunovićevim vršnjacima bilo je također prisutno i rivalstvo koje je najčešće proizlazilo zbog klasnih razlika ili konkurencija, bilo u školi ili izvan nje. Fizičke borbe među njima prikazane su realistično i dinamično, a borbe su se odvijale između seoskih i gradskih dječaka s ciljem određivanja statusa njihove dječje zajednice. Vršnjačko prijateljstvo značajno je utjecalo na Šimunovićev razvoj i oblikovanje karaktera.

Iako su bili nešto stariji od njega, prijateljstvo sa Vladimirom Nazorom i Milanom Begovićem Šimunoviću je uvelike bilo od pomoći, prvenstveno u otkrivanju svog poziva prema književnosti. Zbog njih je krenuo prema stvaralaštvu s kojim se i proslavio te uz pomoć toga i napisao sva djela, osobito djelo *Mladi dani* koje obrađujemo u ovome radu. Kao znak zahvalnosti, ali i još jedan djelić njegova života, tim značajnim osobama dao je i mjesto u svome djelu.

U svojim je djelima Šimunović nastojao, kroz svoja iskustva, prikazati različite načine suočavanja s razočaranjima. Često se kroz život suočavao s brojnim životnim izazovima koji su dovodili do razočaranja. Kada bi doživio neku vrstu neuspjeha, povukao bi se

u sebe i na taj način kritički razmišljao o postupcima i posljedicama. U obiteljskim prepirkama često je dovodio u pitanje svoje mjesto u obitelji, što mu omogućilo razumijevanje dinamičkih obiteljskih odnosa koje je proživljavao nakon što je i sam bio u ulozi muža i oca. U bijegu od suočavanja s razočaranjima, Šimunović je svoje utočište pronalazio u prirodi i tako se nosio sa životnim izazovima. Upravo zbog toga priroda kod njega ima poseban značaj, a on ju opisuje kao mjesto idile, mira i savršenstva koja mu daje prostora za razmišljanje. Isto tako koristi i humor u suočavanju sa problemima nastojeći lošu situaciju učiniti manje depresivnijom. To je također jedan način bježanja od realnosti u kojoj se Šimunović distancira od stvarnosti i pokušava razumjeti problem iz drugačije perspektive. Na takve načine uspio je prikazati sposobnosti prevladavanja razočaranja te svoju emotivnu snagu.

Šimunović je uspio kroz svoja djela prikazati različite spektre ljudskih vrijednosti te ih je po svom iskustvu razvrstao među pozitivne i negativne. Kao pozitivnu vrijednost prvenstveno smatra ljubav prema prirodi. Njemu je priroda mjesto utjehe i sklonište u kojemu on traži inspiraciju, a često naglašava i svoju duboku povezanost s prirodom kao važnim faktorom u životnom ostvarenju i razvoju. Pozitivnim vrijednostima smatra osjećaje empatije i suosjećanja koje razvija prema svojim prijateljima i roditeljima, a ti osjećaji su mu pomogli u razumijevanju problema i postupaka ljudi u određenim situacijama. Negativne vrijednosti žestoko kritizira jer smatra da narušavaju međuljudske odnose i da su oni glavni motivi koji dovode do sukoba. U to ubraja društvene nepravde koje u tom dobu bile izrazito prisutne. Kritizirao je društvene norme na primjerima sukoba među djecom čiji je glavni krivac bio egoizam i želja za dominacijom. Kada se nalazio u obiteljskim prepirkama, često ga je prevladao osjećaj nesigurnosti za kojega on smatra da mu je stvarao emocionalne probleme i prepreke.

Svi su spomenuti elementi utjecali na Šimunovićevo sazrijevanje. To su događaji koju su zahtijevali različite socijalne interakcije, suočavanje sa životnim izazovima, emocionalne i karakterne borbe. Suočavanja s neuspjehom Šimunovića su natjerala da postane samokritičan što mu je kroz život pomoglo da razvije otpornost te da se može oduprijeti nedaćama. Naučio je kako se nositi sa neuspjehom i kako taj neuspjeh pretvoriti u uspjeh. Sukobi u obitelji oko njegove budućnosti također su mu pomogla u otkrivanju svojih potreba i želja. Dok je bio uzrok roditeljskih svađa preispitivao bi svoju ulogu u obitelji i ulogu svojih roditelja kako bi na kraju mogao pronaći svoj put unatoč raznim pritiscima. Kroz ovakve događaje prikazano je Šimunovićevo sazrijevanje u kojima je on prihvaćao svoje slabosti s ciljem razvijanja karaktera kako bi se uspio izboriti sa nadolazećim životnim preprekama.

6. Zaključak

Dinko Šimunović jedan je od značajnijih autora hrvatske književnosti koji su u razdoblju modernizma ostavili neizbrisiv trag. U pripovjednom opusu nalazi mu se oko sedamdeset radova. U to su ubrojene zbirke Mrkodol, Đerdan, Sa Krke i sa Cetine, Posmrtno novele te Ispod Dinare. Osim toga objavio je i tri romana (Tuđinac, Porodica Vinčić i Beskućnici), dvije autobiografske proze (Mladi dani i Mladost) te brojna ostala djela.

Njegova djela ispunjena autobiografskim elementima, pružaju autentičan prikaz života u Dalmatinskoj zagori početkom 20. stoljeća. Kroz svoj spisateljski talent uspio je prenijeti čitateljima svoja iskustva, doživljaje i osjećaje tijekom određenog dijela svoga

života. Šimunović nije običan pisac koji opisuje ono što vidi. Njegov cilj je ući u psihološko i emocionalno stanje svojih likova.

Najviše se isticao u detaljnom opisivanju pejzaža u dalmatinskim krajevima. U tim opisima vidljiva je njegova duboka povezanost i razumijevanje prirode kao emocionalnog odraza protagonista. Takvi opisi često su među glavnim motivima njegovih djela, na primjer u Dugi, Alkaru, Mladim danima, Mrkodolu i tako dalje.

U dvama autobiografskim djelima, Mladi dani i Tragikomična autobiografija, Šimunović se javlja kroz likove uz pomoć kojih tvori autentična djela koja su s jedne strane osobna, a s druge strane postaju univerzalna jer je Šimunović jedan od rijetkih autora koji piše po svojim iskustvima i doživljajima. Dotiče se raznih tema; od općenitoga opisa života u ruralnoj sredini preko problema siromaštva i financijske nemogućnosti za obrazovanje, pa sve do unutrašnjih borbi, traganja za identitetom te odnosa s roditeljima.

7. Popis literature

1. Dujmić-Detoni, Dunja (1991). Dinko Šimunović. Zagreb: Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta.
2. Grakalić Plenković, Sanja. (2020). Elementi književnih paradigmi moderne u autobiografijama hrvatskih modernista. Sarajevski filološki susreti: zbornik radova 2:166-183.
3. Kereži, Luka (2023). Ženski likovi u pripovjednom opusu Dinka Šimunovića (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija.

Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:790473>

4. Smolčić, Ivona (2019). Vrste pamćenja u romanu Mladi dani Dinka Šimunovića. Филолошки студии: Institut za makedonsku književnost 2:82-95.
5. Šimunović, Dinko (1965). Pripovijesti: Mladi dani. Porodica Vinčić. Zagreb: Matica hrvatska, "Zora"; prir. Vice Zaninović.
6. Šimunović, Dinko (2014). Romani; Autobiografije; Drame; Članci. Zagreb: Naklada Karijatide; prir. Tihomir Tonković
7. Zaninović, Vice (1965). Pet stoljeća hrvatske književnosti. U: Šimunović, Dinko. Pripovijesti, Mladi dani, Porodica Vinčić. Zagreb: Matica hrvatska, Zora. 5-31.